

Karşılaştırmalı
Hukuk Terimleri Sözlüğü

Editör: Prof. Dr. Dr. h.c. Yener ÜNVER

KARŞILAŞTIRMALI HUKUK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Vergleichendes Rechtswörterbuch

Dictionary of Comparative Legal Terms

ترمينولوژی اصلاحات حقوقی تطبیقی

Сравнительный словарь юридических терминов

القاموس المقارن للمصطلحات القانونية

Dizionario comparativo dei termini giuridici

Lexique des terms juridique comparatifs

Yazarlar

Dr. Öğr. Üyesi Hale AKDAĞ (Antalya Bilim Üniversitesi)

Prof. Dr. Ercan AKYİĞİT (MEF Üniversitesi)

Prof. Dr. Ender Ethem ATAY

Dr. Öğr. Üyesi R. Barış ATLADI (Akdeniz Üniversitesi)

Dr. Özge Didem BOULANGER

Prof. Dr. Nuray EKŞİ

Dr. Öğr. Üyesi Dağlar EKŞİ (Antalya Bilim Üniversitesi)

Prof. Dr. Vesile SONAY EVİK (Galatasaray Üniversitesi)

Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan HAKERİ (Özyeğin Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Salim IŞIK (Özyeğin Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman İSFEN (Fern Universität Hagen)

Prof. Dr. M. Refik KORKUSUZ (Dokuz Eylül Üniversitesi)

F. Candan KAVŞAT METİNER

Arş. Gör. Kerem ÖZ (Antalya Bilim Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Nurten ÖZTÜRK (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi)

Arş. Gör. Bengü PAMUKÇU (Antalya Bilim Üniversitesi)

Dr. Av. Baharak SHAHED (Islamic Azad University, Urmia Branch)

Leyli TEKELİOĞLU

Prof. Dr. Mehmet TINÇ (Université de la Réunion)

Prof. Dr. Dr. h.c. Yener ÜNVER (Özyeğin Üniversitesi)

Dr. Nazım ZİYADOV

SEÇKİN | Hukuk

Ankara 2023

Akademik ve Mesleki Yayınlar

Karşılaştırmalı Hukuk Terimleri Sözlüğü

Editör: Yener ÜNVER

SEÇKİN | Hukuk

No: 3127

ISBN 978-975-02-8374-1

Birinci Baskı: Mart 2023

Sayfa Tasarımı:

İlhan Eroğlu

Kapak Tasarımı:

Yiğit Can Aydın

342 Sayfa, 16x23,5 cm.

1. Hukuk	6. Sicil
2. Sözleşme	7. Yabancı
3. Ceza	8. Hâkim
4. Belediye	9. Yargılama
5. Devlet	10. Haciz

© Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

Bu kitabın her türlü yayın hakkı Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Yayınevinin yazılı izni olmadan, tanıtım amaçlı toplam bir sayfayı geçmeyecek alıntılar hariç olmak üzere, hiçbir şekilde kitabın tümü veya bir kısmı herhangi bir ortamda yayımlanamaz ve çoğaltılamaz.

Satış ve Dağıtım:

Yayınevi Merkezi Mustafa Kemal Mah. 2158. Sokak No: 13 Çankaya/ANKARA

Tel: 0-312-435 30 30 – Faks: 0-312-435 24 72 – seckin@seckin.com.tr

İstanbul Çağlayan Adliyesi Şubesi

D Blok 2. Bodrum Kat No: 5

Çağlayan

Tel: (212) 240 00 15

Faks: (212) 240 00 15

cağlayan@seckin.com.tr

İstanbul Kartal Adliyesi Şubesi

C Blok Zemin Kat No: 29

Kartal

Tel: (216) 303 11 23

Faks: (216) 303 11 23

kartalsube@seckin.com.tr

İstanbul Şişli Şubesi

Abide-i Hürriyet Cad. No: 183/A

Şişli

Tel: (212) 234 34 77

Faks: (212) 231 24 69

sislisube@seckin.com.tr

Ankara Sıhhiye Şubesi

Strazburg Cad. 23/B

Sıhhiye

Tel: (312) 230 52 62

Faks: (312) 230 52 62

ankarasube@seckin.com.tr

Web Sitesi: www.seckin.com.tr

Seçkin Yayıncılık Sertifika No: 45644

Baskı:

Vadi Grafik Ltd. Şti. – Sertifika No: 47479

İvedik Organize Sanayi 1420 Cadde No: 58/1 - Yenimahalle/ANKARA - Tel: (0-312) 395 85 71

Sunuş

Karşılaştırmalı Hukuk Terimleri Sözlüğü'nün yayımlanma amacı, farklı yabancı dilleri öğrenerek akademik çalışmalarında kullanmak isteyen öğrenci ve genç akademisyen adaylarına, yabancı dili hızla öğrenme imkânını desteklemenin yanı sıra belirli temel kavramları kısa sürede doğru ve yoğun bir içerik şeklinde takdim etmektir. Şüphesiz bu eserde, ilgili dile özgü artikel yapısı, kelime türetimi, zaman çekimleri ve hatta coğrafyaya bağlı farklı kullanım biçimlerini sunmayı tercih etmedik. Ayrıca, kavram açıklamalarından müteşekkil bir atlas veya ansiklopedi oluşturmak da hedeflerimiz arasında değildi. Zira, yabancı dil eğitimi alınırken dilbilimcilerden ve başta gramer kitapları olmak üzere farklı eserlerden zaten faydalanılmaktadır. Fakat, genelde hukuk özelde ise daha spesifik branşlarda uzmanlaşmak isteyenler, o alana özgü yeterli sayıda temel kavramı öğreninceye kadar okuduklarını anlamada, doğru çeviri yapmada, yabancı hukuk sistemini öğrenmede güçlükler yaşamaktadırlar. Sonraki aşamalarda ise yabancı dilde yazarken ihtiyaç duyacakları, sık kullanılan ve öğrenilmesi elzem temel kavram, terim veya ilkelerin ifade tarzını öğrenmek önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Çoğumuzun tecrübe ettiği üzere, ilgili yabancı dilde kullanılan terimi hukuka özgü olmayan sözlüklerden öğrenme süreci oldukça sancılı geçmektedir. Çeviri ve tercüme geleneğinin yaygın olmadığı, yabancı dilin iyi öğrenilemediği veya öğretilmediği ülkelerde, bilhassa akademiye dile bağlı sorunların giderilmesi oldukça zordur. Özellikle incelenen hukuk sistemini ve dili kullanan hukukçuların eserlerini anlamak için, yabancı dilde yazılan kaynaklara kaçınılmaz biçimde ihtiyaç duyulmaktadır. Yabancı hukuk sistemlerindeki meseleleri anlayabilmek için öğrenilen yabancı dilin kuralları, günlük konuşma ve yazı dili dışında, mümkün olduğunca fazla kelime ve terim bilgisine sahip olmak, ilk dönemlerde en az gramer ve artikel gibi dil unsurları kadar önem arz etmektedir.

Yukarıda kısaca bahsettiğimiz zorluklar ve bunların beraberinde getirdiği gereklilikler ışığında, bu ilk basıdaki önceliğimiz, diğer dil kuralları ve unsurlarından ziyade, önce okuma sonra yazma bilgisini geliştirmeye yönelik içerik oluşturmaya başlamak oldu. Ayrıca, yeni mevzuat, teori, içtihat ve ilkeleri dilimize kazandırmayı ve hukuk dilinin gelişimine katkı sağlamayı hedeflediğimizden, evleylelikle öğrenilmesi ve doğru kullanılması gereken terim seçkisini yalnız hâliyle, sekiz farklı dilde okuyucuyla buluşturmaya gayret ettik.

Kitabın bu ilk basısı, farklı hukuk disiplinlerinde çok kullanılan, önemli ve güncel terimlerin Türkçe, Almanca, İngilizce, Arapça, Rusça Farsça, İtalyanca ve Fransızca karşılıklarını içermektedir. Kitaba katkı sağlayan yazarlar, hâkim oldukları yabancı dil aracılığıyla prensip olarak kendi branşlarında içerik oluşturmuş, buna ilaveten diğer branşlara ilişkin bilgilerini de paylaşarak çalışmanın daha az hata veya eksiklik içermesini ve daha iyi hale gelmesini sağlamışlardır.

Bu sayede, eser kısa sürede farklı kişilerce gözden geçirilmiştir. Yazarlar, kitabın mevcut hâlinde çok daha kapsamlı bir eserin kaleme alınması konusunda hemfikirlerdir. Diğer yandan, uzman olmayan kişilerin çok da yaygın olmayan hukuk terimleri sözlüğünden istifade etme, dili doğru kullanma, nüansları gözden kaçırmama ve hukukî terimlerin teknik inceliğine dikkat etme alışkanlıklarındaki genel olumsuzluklar göz önüne alındığında; hukukçuların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamak için hem hukuk branşlarının, hem de her branştaki terimlerin sayısını kısıtlamayı tercih etmişlerdir.

Yazarların tamamının hukukçu olması, ilgili dile ilişkin aktarılan verinin doğru yazım ve kullanımına katkı sunacak nitelikte bir farklılıktır. Sık kullanılan veya sadece çok dar alanda çalışan birkaç kişinin öğrenme ihtiyacı duyduğu, ilk yıllarda öğrenilmemesi eksiklik arz etmeyen talî kelimelerle kitabın hacmini artırmak istemedik. Çünkü kapsamı ve dolayısıyla sayfa sayısını arttırmayı tercih etseydik; baskı maliyetinin gereksiz artması, okuyucunun kitabı beraberinde taşıması kolaylığının ortadan kalkması, okuyucunun kitaptan soğuması ve nihayetinde kitabın terk edilmiş raf süsü hâline gelmesi çok muhtemel olurdu. İşlevselliğe ve ihtiyaçlara verdiğimiz önem sebebiyle, dijital jenerik sözlükler yerine uzmanlık sözlükleri kullanma alışkanlığının (ki bu alışkanlığın her hukukçu tarafından benimsenmesini temenni ediyoruz) oluşumunu olumsuz etkilememek ve yeni basıları okuyucunun ihtiyaçlarına göre kurgulamak, tarafımızca daha doğru metot olarak kabul edilmiştir.

Terimlerin ders başlıklarına göre ayrı ayrı gruplandırılması tercihimiz, aynı kavramın farklı hukuk disiplinlerinde farklı terimlerle ifade edilmesi nedeniyle doğru bilgiyi aktarmak ve sadece belirli bir veya birkaç disiplinle ilgilenen araştırmacıya kolaylık sağlamak isteğimizden kaynaklanmıştır. Almanca, İngilizce ve Arapça dillerindeki bariz örneklerde görüldüğü üzere, aynı dildeki özdeş hukuk sistemlerinde dahi, sadece ülke veya bölge değişikliği, birçok farklı etken dolayısıyla kavram, kural ve ilave dil unsurları bir yana, salt terim açısından bile çeşitlilik gösterebilmektedir. Terimlerin dilde zamanla terk edilmesinin veya yenilerinin oluşmasının, terimin ifade ettiği kurumun yok olmasının ya da içeriğinin değişmesinin, terimlere ve terimin güncelliğine doğrudan etkisi olduğunu da ayrıca belirtmek gerekir. Buradaki tercihimiz, en yaygın, güncel ve dünyada daha çok karşılaşılan terim ve ifade biçimini kullanmaktan yanadır.

Son yıllarda, özellikle Kara Avrupa'sındaki ülkeleri temel alan karşılaştırma-lı hukuk, Türk Hukukuna Giriş veya terminoloji ders ve kurslarının sayısındaki artış, bu programların müfredatı, derslerin amaç ve metodu da bu tür bir sözlüğe ihtiyacı sıklıkla hissettirir oldu. Bu eserin yazarları, bizzat yürüttükleri derslerle yabancı öğrencilere verilen hukuk dersleri sırasında, dersi öğrencinin en yetkin olduğu dilde aktarmaktan ziyade; vatandaşlıktan ve konuşma diline belirli ölçüde hâkimiyetten bağımsız olarak, ilgili hukuk düzenindeki temel kavramları ve

hukuk dilini öğretmenin ve dersleri öğretilen bu terimlerle işlemenin daha yararlı olduğunu gözlemlemiştir.

Bazı akademisyenlerin, kendi uzmanlık alanlarında veya ilgi duyarak çalıştıkları konularda, genç hukukçu akademisyen adaylarına, lisans veya lisansüstü öğrencilerine yardımcı olmak amacıyla bizzat oluşturdukları çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar şüphesiz çok değerlidir. Hem dili araç olarak kullanmaya hem de hukuk bilgisinin iletmesine ciddi zenginlik katmaktadır. Bu değerli hukukçuların fedakârca hazırladıkları bu eserlerden de yararlanmak kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu tür eserlerin sayısının artırılması; yararlı ve güncel eserlerin doğru araç ve yöntemlerle dilimize kazandırılmasına, karşılaştırmalı hukuk çalışmalarının yapılmasına, hukukun evrensel değerlerini ve dünyadaki yeni gelişmelerini aktaran ve öğreten çeviri-telif eser üretilmesine yönelik girişim ve çalışmaları da canlandıracaktır.

Çalışmamızla ilgili beklentilerimizden biri, bazı etik dışı alışkanlıklara ket vurulmasına yönelik önemli bir adım teşkil etmesidir. Örneğin bazı akademisyenlerce sıklıkla yapılan; yabancı dilden çevrilen eserden alıntı yapılmasına karşın, o çeviri esere ve yazarına, sıklıkla da çevirenine atıf yapılmayarak, sanki orijinal kaynaktan yararlanılmışçasına asıl kaynağa atıf yapmak gibi, akademik etik ve ahlâkla uyuşmayan davranışların sönmelendirilmesini umuyoruz. Çalışmamızla ilgili bir diğer beklentimiz ise, yanlış bilinen veya hatalı kullanılan yerleşik dil ve terimlerin sorgulanmasını sağlaması, güncel terimlerin tercih edilmesine vesile olması ve bilginin hukukçular arasında hızlı paylaşılmasını kolaylaştırmasıdır. Bu alandaki her eser farklı bir açıdan, ortak bir amaca katkı sunmaktadır. Müşterek kitabımızın bu ve sonraki basılarının sadece bir ülke sınırları içine hapsedilmesinden, çeşitli sebeplerle etkileşimin gerekli ve kaçınılmaz olduğu farklı ülkelerdeki hukukçuların dil ve hukuk alanında yetişmelerine ve ülkeler arası ortak projelere katkı sunmasından büyük memnuniyet duyarız.

Kitabın tashihlerini titizlikle yapan Arş. Gör. Yağmur Özkal ile Arş. Gör. Didem Durmaz'a ve basım işini üstlenip her zamanki özenle yürüten Seçkin Yayıncılık'ın tüm mensuplarına teşekkür ederiz.

Kitabın tüm hukukçulara yararlı olmasını ve sonraki basılarda genç meslektaşlarımıza her açıdan, çok daha farklı ve zengin içerikle yenilenmiş bir eser sunmayı dileriz.

Prof. Dr. Dr. h.c. Yener ÜNVER

(15.12.2022 / İstanbul-Hagen-Antalya-Tebriz-Paris-Bakü-Erzincan-Seul-İzmir)

İçindekiler

Sunuş	5
Hukuka Giriş ve Temel Kavramlar	11
Anayasa Hukuku	45
Ceza Hukuku Genel Hükümler / Özel Hükümler	61
Ceza Muhakemesi Hukuku	95
Ceza İnfaz Hukuku	133
İdare Hukuku	145
Medeni Hukuk	175
Ticaret Hukuku	213
Milletlerarası Özel Hukuk	255
İş Hukuku	265
Medeni Usul Hukuku	295
İcra ve İflas Hukuku.....	325

İş Hukuku

Yazarlar

- Türkçe : Prof. Dr. Ercan Akyiğit
Almanca : Prof. Dr. Ercan Akyiğit
İngilizce : Arş. Gör. Kerem Öz
Farsça : Dr. Av. Baharak Shahed
Rusça : Dr. Nazım Ziyadov, Leyli Tekelioğlu
Arapça : Prof. Dr. M. Refik Korkusuz
İtalyanca : Prof. Dr. Vesile Sonay Evik
Fransızca : F. Candan Kavşat Metiner